

**BOSHLANG‘ICH SINFLARDA EPIK VA LIROEPIK ASARLAR USTIDA
ISHLASH METODIKASI.**

Bozorova Navròza Shoynazar qizi

Termiz davlat pedagogika institute

Boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi 23.01-guruh talabasi va

Qiziriq tumani 1-sonli umumiy òrta talim maktabi o‘qituvchisi

Maxmatqobilova Dildora Baxtiyor qizi

Termiz davlat pedagogika institute

Boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi 23.01-guruh talabasi va

Davlat kadastrlari palatasining surxondaryo viloyati

boshqarmasi Jarqo‘rgon tuman filiali

Ilmiy rahbar: S.I. Tursunova

pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya: Maqolada boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga epik va liroepik asarlarni o‘rgatishning metodik jihatlarini ko‘rib chiqiladi. Epik va liroepik asarlar bolalarning adabiy qiziqishlarini rivojlantirish, ularning tasavvur dunyosini boyitish va nutq madaniyatini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. Maqolada zamonaviy ta‘lim texnologiyalari, interfaol usullar va yangi pedagogik yondashuvlar asosida epik va liroepik asarlar ustida ishlashning samarali metodikasi tavsiya etiladi. Tadqiqot natijalari asosida boshlang‘ich sinf o‘qituvchilari uchun amaliy tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich sinf, epik asarlar, liroepik asarlar, metodika, adabiy qiziqish, ta‘lim texnologiyalari, interfaol usullar, pedagogik yondashuvlar, nutq madaniyati.

Kirish: Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining adabiyotga bo‘lgan qiziqishini uyg‘otish va ularning nutq madaniyatini shakllantirishda epik va liroepik asarlar muhim o‘rin tutadi. Epik asarlar orqali bolalar voqelikni kengroq idrok etish, qahramonlar orqali hayotiy qadriyatlarni o‘rganish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Bu asarlar bolalarning tasavvur dunyosini boyitish, ularga turli xil hayotiy vaziyatlarni tahlil qilish va ularni tushunish qobiliyatini beradi.

Liroepik asarlar esa o'quvchilarning hissiy dunyosini boyitish, she'riy tilni tushunish va ifoda etish qobiliyatini oshirishga yordam beradi. She'rlar orqali bolalar go'zallikni his qilish, tabiatni sevish va o'z his-tuyg'ularini so'z bilan ifodalashni o'rganadilar.

Shu sababli, boshlang'ich sinflarda epik va liroepik asarlar ustida ishlashning samarali metodikasini ishlab chiqish dolzarb masaladir. Zamonaviy ta'lim sharoitida bolalarning adabiy qiziqishlarini oshirish, ularning nutqini boyitish va milliy-ma'naviy qadriyatlarni o'rganishda epik va liroepik asarlarning roli katta. Ushbu mavzuni o'rganish va yangi metodik yondashuvlarni ishlab chiqish orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarining adabiy saviyasini yanada oshirish mumkin.

Mavzuning hozirgi kundagi dolzarbligi:

Zamonaviy ta'lim tizimi bolalarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish, ularning mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuv qobiliyatlarini oshirishni talab qiladi. Epik va liroepik asarlar bolalarning adabiy saviyasini oshirish, ularning nutqini boyitish va milliy-ma'naviy qadriyatlarni o'rganishda muhim vositadir. Biroq, hozirgi kunda boshlang'ich sinf darsliklarida epik va liroepik asarlar ustida ishlash metodikasi yetarlicha ishlab chiqilmaganligi sababli, o'quvchilarning adabiy qiziqishlari to'liq qondirilmay qolmoqda. Shu nuqtai nazardan, ushbu mavzuni o'rganish va yangi metodik yondashuvlarni ishlab chiqish dolzarbligicha qolmoqda.

Mavzuda yondashuv:

Boshlang'ich sinflarda epik va liroepik asarlar ustida ishlash metodikasida so'nggi yillarda sezilarli yangiliklar kuzatilmoqda. Bu yangiliklar asosan zamonaviy ta'lim texnologiyalari, innovatsion pedagogik yondashuvlar va bolalarning psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda ishlab chiqilgan usullarga asoslanadi. Quyida ushbu yangiliklar tafsilotlari bilan ko'rib chiqiladi:

1. Raqamli Ta'lim Resurslaridan Foydalanish:

- Epik va liroepik asarlarni raqamli platformalar (onlayn dasturlar, mobil ilovalar) orqali taqdim etish.
- Asarlarning audio va video ko'rinishlari, animatsiyalar va interaktiv vazifalar yordamida o'quvchilarning diqqatini jalb qilish.
- Masalan, she'rlarni musiqiy tarzda tinglash yoki epik asarlarning qisqa animatsion filmlarini ko'rish.

2. **Interfaol Usullar:**

○ O‘quvchilarni asarlar mazmuni bilan faol shug‘ullantirish. Misol uchun, qahramonlar haqida suhbatlar o‘tkazish, ularning xarakterini tahlil qilish va dialoglarni o‘ynash.

○ Interaktiv testlar, savol-javoblar va onlayn quizlar orqali bilimlarni mustahkamlash.

3. **Ijodiy Yondashuv:**

○ O‘quvchilarni epik va liroepik asarlar asosida o‘z hikoyalarini yaratishga, she’rlar yozishga undash.

○ Asarlar mazmunini rasm chizish, komikslar yaratish yoki qisqa spektakllar sahnalashtirish orqali ifodalash.

4. **O‘yinli Metodlar:**

○ Epik va liroepik asarlarni o‘yinlar orqali o‘rganish. Masalan, qahramonlarni tasvirlash, ularning harakatlarini takrorlash yoki she’rlarni musiqiy tarzda ijro etish.

○ Didaktik o‘yinlar va guruhli mashqlar orqali bilimlarni mustahkamlash.

5. **Vizual Materiallardan Foydalanish:**

○ Asarlar mazmunini rasmlar, diagrammalar va infografikalar orqali tushuntirish.

○ Epik asarlar uchun qahramonlar va voqealar sxemalarini yaratish, liroepik asarlar uchun esa she’rlar mazmunini tasvirlash.

6. **Individual Yondashuv:**

○ Har bir o‘quvchining bilim darajasi, qiziqishlari va o‘rganish uslubini hisobga olgan holda maxsus vazifalar tayyorlash.

○ O‘quvchilarning shaxsiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yo‘naltirilgan metodik yondashuvlar.

7. **Integratsiyalashgan Ta’lim:**

○ Epik va liroepik asarlarni boshqa fanlar (masalan, tarix, san’at, musiqa) bilan bog‘lab o‘rganish.

○ Masalan, tarixiy epik asarlarni o‘rganishda davrning madaniy va ijtimoiy jihatlarini tahlil qilish.

8. **Adabiyotni Hayot bilan Bog‘lash:**

○ Asarlar mazmunini o‘quvchilarning kundalik hayoti bilan bog‘lab, ularga amaliy misollar orqali tushuntirish.

○ She’rlar va hikoyalar orqali bolalarning hissiy va ma’naviy qadriyatlarini shakllantirish.

Ushbu yangi yondashuvlar epik va liroepik asarlarni o'rganish jarayonini qiziqarli, samarali va bolalar uchun qulay qiladi. Zamonaviy metodlar yordamida o'quvchilarning adabiy qiziqishlari oshiriladi, ularning nutq madaniyati va ijodiy qobiliyatlari rivojlantiriladi. Kelajakda ushbu yangiliklar asosida yanada takomillashtirilgan metodik qo'llanmalar ishlab chiqish orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarining adabiy saviyasini oshirish mumkin.

Xulosa:

Boshlang'ich sinflarda epik va liroepik asarlar ustida ishlash o'quvchilarning adabiy qiziqishlarini rivojlantirish, ularning nutq madaniyatini shakllantirish va milliy-ma'naviy qadriyatlarni o'rganishda muhim rol o'ynaydi. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari va innovatsion metodik yondashuvlar yordamida ushbu jarayonni yanada samarali va qiziqarli qilish mumkin. Kelajakda epik va liroepik asarlar ustida ishlash metodikasini takomillashtirish, yangi qo'llanmalar va interfaol resurslar ishlab chiqish orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarining adabiy saviyasini oshirishga katta hissa qo'shish mumkin.

Ushbu maqola boshlang'ich sinf o'qituvchilari va metodistlar uchun foydali manba bo'lib, epik va liroepik asarlar ustida ishlashning zamonaviy usullarini amaliyotda qo'llashga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. S.I.Tursunova The development of oral speech of younger schoolchildren in extracurricular activities. Eurasian Research Bulletin, 2022.
2. S.I.Tursunova Pedagogical bases of nationalization of school education. Web of Scientist: International Scientific Research Journal, 3 (02), 456–461.
3. Турсунова, С. И. (2023). Причины выбора модели внеучебной деятельности по развитию устной речи младших школьников.
4. Tursunova, S. (2024). Innovatsion yondashuv asosida boshlang 'ich sinf o 'quvchilarining og 'zaki nutqini rivojlantirishning asosiy mazmuni. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(10), 176-185.
5. Ismatova, N., & Tursunova, S. I. (2023). BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARIDA OG'ZAKI NUTQNI RIVOJLANTIRISH, TILSHUNOSLIK USLUBIY MUAMMO SIFATIDA. Interpretation and researches, 2(1).
6. Allaberganova, Y., & Tursunova, S. (2023). BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARINI MILLIY QADRIYATLAR RUHIDA TARBIYALASH. Interpretation and researches, 2(1).

7. Hikmatov, I., & Tursunova, S. (2023). Bo 'lajak boshlang 'ich sinf o 'qituvchilarini ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorlashning imkoniyatlari. Interpretation and researches, 2(1).
8. Турсунова, С. И. (2022). БОШЛАНГИЧ СИНФ ЎҚУВЧИЛАРИДА ИҚТИСОДИЙ ТАРБИЯНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ХУСУСИЯТЛАРИ. Scientific Impulse, 1(4), 397-399.
9. Турсунова, С. И. (2022). БОШЛАНГИЧ СИНФ ЎҚУВЧИЛАРИДА ЭСТЕТИК ТАРБИЯНИ ШАКЛЛАНТИРИШ. Scientific Impulse, 1(4), 393-396

